

CK Utbildning 556908-1150

skolchef@skalbyskolan.se

2022-11-09

Dnr 2020:5416

Rektor Lisa Log

lisa.log@skalbyskolan.se

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga
vid Skälbyskolan i Västerås
med huvudmannen CK Utbildning

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Skälbyskolan med huvudmannen CK Utbildning i Västerås kommun. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 34 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Skälbyskolan i Västerås med huvudman CK Utbildning. Skolinspektionen har genomfört tre lektionsobservationer i språken franska och spanska. Dessutom har intervjuer med elever som läser moderna språk, elever som läser alternativ till moderna språk, lärare, handledare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes på plats på skolan 24-25 augusti 2022 samt med uppföljande intervjuer via digitala möten 8 samt 15 september. Granskningen genomfördes av utredarna Arne Hellmark och Maria Lundström. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Skälbyskolan är en skola med enskild huvudman som ligger i Västerås kommun. Skolan har cirka 130 elever i årskurserna 7-9 och leds av en rektor. Skolan erbjuder närundervisning i spanska och fjärrundervisning i franska. Skolan har en anställd lärare i moderna språk, hen undervisar i spanska. Fjärrundervisning anordnas enligt rektorn eftersom skolan inte har lyckats rekrytera en behörig lärare i franska. Rektorn planerar nästa läsår att börja fasa ut och avsluta senare fjärrundervisningen. Eleverna som

läser franska i fjärrundervisningen kommer att fullfölja sina studier i språket. Framöver kommer en behörig lärare i tyska att anställas på skolan och eleverna kommer då att erbjudas tyska och spanska genom närundervisning.

Fjärrundervisningen sker genom ett externt företag. Läraren som bedriver fjärrundervisningen är anställd av företaget. Hen bedriver undervisning för elever från upp till 20 skolor och har ett kollegium med ungefär 20-25 andra lärare i moderna språk inom det externa företaget. Läraren som har närundervisning har ingen kontakt med läraren som har fjärrundervisning. Kontakten mellan det externa företaget och Skälbyskolan sker framför allt mellan en ansvarig chef på externa företaget och rektorn på Skälbyskolan.

Under läsåret 2020-21 valde två elever i årskurserna 7-9 att hoppa av studierna i moderna språk. 24 procent – vilket motsvarar 31 elever – läste alternativ till moderna språk. De flesta som läser alternativ till moderna språk hoppar av ämnet i början av årskurs 7.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Skälbyskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk vid Skälbyskolan i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att främja elevernas kommunikativa förmåga. I detta ingår att

undervisningen, oavsett undervisningsform, har moment som främjar elevernas motivation och förmåga att självständigt kommunicera på målspråket samt att ett interkulturellt perspektiv präglar all undervisning i moderna språk.

- Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att eleverna använder språket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men det finns utvecklingsområden.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för fjärrundervisningen på skolan. I detta ingår att tydliggöra handledarens roll, förbättra tekniska lösningar samt förändra synsättet på fjärrundervisningen på skolan.
- Rektorn behöver förbättra skolans arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk. I detta ingår att följa upp avhoppet från ämnet samt att utveckla arbetet för att ge elever stöd i undervisningen.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 8 maj 2023 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: arne.hellmark@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Skillnader gällande idéer om och genomförande av undervisning för kommunikativ förmåga

Granskningen visar att de två lärarna som undervisar i spanska respektive franska har olika utgångspunkter för sin undervisning i moderna språk. Lärarna delar visserligen uppfattningen om att det är viktigt att främja kommunikativ förmåga. Men det finns både skilda förutsättningar som olika tillvägagångssätt för att genomföra idéerna i praktiken. Undervisningen präglas inte av ett genomgående interkulturellt perspektiv, utan momenten för att främja elevernas interkulturella kompetens sker snarare då och då. All undervisning utgår dock från regleringar som skollag, läroplan och Skolverkets allmänna råd, forskning samt beprövad erfarenhet. Dessutom reflekterar lärarna kring det egna arbetet och hur undervisningen kan utvecklas. Återkoppling och utvärderingar från eleverna används för att utveckla undervisningen, men i vilken omfattning det sker skiljer sig åt mellan lärarna.

Läraren som bedriver närundervisning berättar att hens undervisning utgår från en tanke om det globala: undervisningen ska ge eleverna tillgång till andra kulturer och perspektiv än vad de är vana vid. Samtidigt ska undervisningen ta tillvara på de olika erfarenheter, kulturer och skilda vardagsliv som eleverna själva har tillgång till. Läraren har ambitionen att alla elever ska våga prata och skriva på målspråket och dessutom kunna göra det på ett självständigt sätt. En utgångspunkt för läraren är att eleverna ska få leka fram språket. Språkstudierna ska vara kreativa och roliga: läraren beskriver att hen vill att alla elever ska älska språk. Eleverna som har närundervisning säger att de tycker att moderna språk är det roligaste ämnet i skolan. Läraren som bedriver fjärrundervisning uttrycker å sin sida ingen uttalad idé kring sin undervisning men hänvisar till att den ska utgå från skolans styrdokument, läromedlet och aktuell forskning. Hen tar exempel på forskning kring tekniska hjälpmedel vid fjärrundervisning samt utveckling av elevers skriftliga produktion.

I närundervisningen används målspråket i hög grad under lektionerna, beskriver eleverna och läraren. Det observeras också av Skolinspektionen vid besöket. Ibland pratar både elever och lärare uteslutande på målspråket under lektionerna, säger eleverna. Läraren ger exempel på konkreta undervisningsmoment som syftar till att öka elevernas kapacitet att producera och interagera självständigt på målspråket. Lektionerna innehåller ofta delar som bidrar till att förbättra elevernas förmåga att tala eller skriva "fritt" på målspråket, det vill säga utan stöd eller textförlagor. Detta uppger såväl eleverna som läraren och kunde dessutom observeras under lektionerna som Skolinspektionen besökte.

Eleverna som har fjärrundervisning beskriver att de uppskattar läraren, men att de inte lär sig mycket. Eleverna berättar att de sällan pratar på målspråket under lektionerna. Muntliga moment sker sällan i dialogform eller genom att eleverna utmanas till att självständigt uttrycka sig på målspråket. Istället består undervisningen framförallt av genomgång av läraren och arbete med övningar i det digitala läromedlet, beskriver eleverna. Muntliga moment är framför allt högläsning, träning och prov på uttal eller textsjok som de ska lära sig att säga utantill. Elever uttrycker att de skulle vilja använda språket mer under lektionerna. Även läraren och handledaren bekräftar att eleverna sällan pratar på målspråket. Rektorn beskriver att fjärrundervisningen i moderna språk inte skapar en kommunikativ situation. Hen hänvisar till de tekniska och organisatoriska förutsättningarna som följer med fjärrundervisningen. Några av eleverna beskriver att det inte är undervisningen som bidrar till att de lär sig språket. Istället utvecklar de sitt språk genom appar för språkträning, vilket de gör på sin fritid.

När det kommer till om undervisningen bidrar till att eleverna ser sig som framtida bärare av språket, beskriver närundervisningsläraren att hen aktivt arbetar för att eleverna ska känna att de har reell användning av språket. Läraren arbetar med målbilder för användning av språket samt att koppla an undervisningen till elevernas intressen. Exempelvis saknade en elev motivation eftersom eleven hellre ville läsa ett annat språk. Däremot var eleven väldigt intresserad av trummor. Läraren visade därför exempel på rytm-baserad musik från målspråksområden, varpå elevens engagemang för språket växte, säger läraren. Flera av eleverna beskriver i samtalen med Skolinspektionen att undervisningen känns relevant för dem och de kan beskriva hur de har haft användning av språkkunskaperna. Exempelvis har det skett vid resor eller vid e-sport med ungdomar som pratar språket. Eleverna som har fjärrundervisning berättar att de under lektionerna inte har pratat om vad de i framtiden ska använda målspråket till. En elev beskriver att hen istället har fått sin bild av vad språket kan användas till på egen hand, genom sina resor med sin familj till ett målspråksland.

Gällande att planera undervisningen utifrån regleringar och forskning beskriver lärarna att de utgår från skolans styrdokument. Förutom det styr respektive läromedel i hög grad planeringen. Undervisningen kryddas dock med inspel från forskning, elevernas egna önskemål och lärarnas egna erfarenheter, beskriver lärarna. För läraren

som bedriver närundervisning får hen själv ansvara för att koppla ämnesspecifik didaktisk forskning till sin undervisning. Arbetet sker delvis på lärarens fritid men också genom universitetsstudier på avancerad nivå – det vill säga studier efter examen på grundnivå – inom pedagogik. Det senare ger rektorn tid, möjlighet och avlastning för. För läraren som har fjärrundervisning ordnar företaget som hen är anställd på förutsättningar för planering och kollegial samverkan utifrån forskning som är aktuell och relevant för att utveckla undervisningen, enligt läraren.

När det kommer till interkulturell kompetens har lärarna moment som bidrar till det då och då, snarare än som ett löpande perspektiv i undervisningen. Det säger elever och lärare i samtalen med Skolinspektionen. Eleverna som har fjärrundervisning beskriver att undervisningen ibland tar upp frågor som rör interkulturalitet. Undervisningen kan ta upp fransk historia eller involvera autentiskt material, till exempel riktiga och aktuella nyhetsinslag från Frankrike. Det är dock ganska ovanligt, beskriver eleverna. Även läraren berättar att arbetet med interkulturalitet är något som hen ofta prioriterar ned, för att hinna med annat innehåll. Det händer dock att läraren ibland tar upp företeelser från målspråksområden såsom mat, kultur, sedvanor och politiska händelser. Ett exempel på hur de arbetat med interkulturalitet är att de diskuterade franska valen våren 2022. Då pratade de om likhet och skillnader mellan fransk och svensk politik, ekonomi, arbetsmarknad och kulturella företeelser. Det beskriver både eleverna och läraren. Läraren beskriver också att hen kan ösa ur sin egen erfarenhet från att ha levt i Frankrike. Läraren som bedriver närundervisning beskriver att läroboken tar upp aspekter som seder, högtider och liknande. Det styr hens arbete med interkulturell kompetens, men hen plockar utöver det även in sina hennes egna erfarenheter av att växa upp i en före detta koloni där målspråket pratas. Eleverna beskriver å sin sida att de pratar om frågor som vardagsliv och levnads sätt i målspråksområden ungefär en gång i månaden. Det kan handla om matkultur eller om lärarens bakgrund i ett land där målspråket talas, säger eleverna.

Några elever, från såväl fjärr- som närundervisning, beskriver att de mycket sällan får utvärdera eller ge återkoppling på undervisningen. Andra elever som har närundervisning beskriver att de ibland får utvärdera och säga vad de tycker om undervisningen. Till exempel får de beskriva vad som kan ändras efter att de gjort ett nytt undervisningsmoment. Dessutom brukar läraren ordna så att eleverna får utvärdera genom att göra en tumme upp eller ned efter lektioner, beskriver eleverna som har närundervisning. Läraren som har närundervisning beskriver att skolan arbetar på ett systematiskt sätt för att involvera eleverna i att utvärdera undervisningen. Varannan månad bjuds eleverna in till vad skolan kallar undervisningsanalys då de utvärderar undervisningen i alla ämnen. Under vägledning av skolpersonal utvärderar eleverna då aspekter såsom innehåll och former för examination. Dessutom beskriver läraren att hen ger eleverna inflytande genom att eleverna får fylla undervisningen med ett innehåll som de själva är intresserade av. Läraren som har fjärrundervisningen beskriver att hen utformar en terminsplanering för undervisningen. Det görs tillsammans med kollegor inom det externa företaget, för undervisningen i de upp

till 20 skolor som hen har undervisning i. Trots detta beskriver läraren att hen bjuder in eleverna på Skälbyskolan till delaktighet, bland annat genom att eleverna kan fylla lektionerna med innehåll som de själva är intresserade av. Lektionsobservationer av fjärrundervisning innehöll ett utvärderande moment, men såväl eleverna som läraren beskrev att det var första gången de gjorde en sådan utvärdering.

Arbetsformerna stödjer inte alltid användande av målspråket

Granskningen visar att det finns skillnader mellan fjärr- och närundervisningen. Förutsättningarna och genomförandet i närundervisningen gynnar ofta ett vardagligt och verklighetsnära användande av målspråket under lektionerna. Men för fjärrundervisningen är både förutsättningarna och genomförandet av lektionerna mindre gynnsamt för elevernas verklighetsnära användande av målspråket. Eleverna får inte alltid möjligheter att använda målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt under lektionerna. Undervisningen karakteriseras inte heller alltid av att arbetsformerna anpassas efter elevgruppernas förutsättningar, behov och intressen.

Även inom detta område råder det skillnader i förutsättningar och genomförande för fjärr- jämfört med närundervisningen. För fjärrundervisningen beskriver eleverna att undervisningsformens begränsningar leder till svårigheter med att kommunicera på ett verklighetsnära sätt på målspråket. En huvudsaklig anledning till det är sämre kontakt med läraren vid fjärrundervisning. Det innefattar både svårigheter med att kommunicera via skärmen såväl som att få återkoppling från läraren. Dessutom försvåras arbetet med kommunikativa förmågor av att Skälbyskolans datorer och digitala plattor saknar möjligheten att dela in gruppen i mindre grupper (så kallade "break-out rooms"). En handledare har inte heller alltid varit närvarande under lektionerna och aldrig haft ett pedagogiskt, didaktiskt eller praktiskt uppdrag kopplat till undervisningen. Det har inneburit att eleverna inte haft möjlighet att föra dialog med varandra eller läraren i mindre konstellationer än inför hela undervisningsgruppen. Detta har försvårat för elevernas möjlighet till att använda målspråket i autentiska situationer. Läraren beskriver att hen utgår från läromedlet, men kan ibland utveckla formerna för till exempel dialoger, för att göra det mer levande. Det kan exempelvis handla om att eleverna får utforma en dialog kring att handla i en affär eller beställa en kaffe. Läraren beskriver även att hen kan anpassa innehållet i moment efter elevers intressen, såsom exempelvis samtala på målspråket med dem om film som de är intresserade av. Eleverna med fjärrundervisning beskriver å sin sida att de tyvärr framför allt får ta del av genomgångar från lärare, arbeta med uppgifter och övningar i det digitala läromedlet, snarare än att faktiskt använda språket i verklighetsnära situationer.

I närundervisningen uppmuntrar läraren eleverna att använda språket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt, så exempelvis under en observerad lektion för läraren samtala om sina och elevernas intressen och hobbies. Det sker med enskilda elever men i helklass. Läraren möter eleverna där de befinner sig i sin utveckling och stöttar och/eller utmanar dem på ett följsamt sätt. Det är ett typiskt moment, beskriver

både läraren och eleverna. Eleverna beskriver att arbetsuppgifter känns varierade och relevanta för att de ska utvecklas inom målspråket.

Alla elever får inte alltid vägledning för att använda strategier när språket inte räcker till

Granskningen visar att eleverna i olika grad får stöd samt vägledning i att använda strategier till när språket inte räcker till. Detsamma gäller lärarnas sätt att följsamt och anpassat hjälpa eleverna när de fastnat: det varierar mellan undervisningsformerna.

I närundervisningen beskriver eleverna att läraren på ett hjälpsamt sätt hjälper eleverna att formulera sig och komma vidare om de fastnar. De beskriver att läraren ofta ger direkt återkoppling till dem när de pratar. Det sker på ett smidigt sätt som underlättar för eleverna att fortsätta kommunicera, beskriver eleverna. Dessutom beskriver de att läraren anpassar sin respons utifrån var eleverna befinner sig: läraren vet hur väl respektive elev kan uttrycka sig och stöttar respektive utmanar dem där de befinner sig. Eleverna som har närundervisning beskriver att läraren uppmuntrar dem att kommunicera och försöka uttrycka sig, trots att de inte alltid hittar rätt ord eller formulering. Läraren kan då uppmäna dem att uttrycka sig på ett enklare sätt, ”prata runt” ett ord som de inte kan eller använda sig av kroppsspråk och gester. Eleverna berättar vidare att läraren själv kan gestalta de olika verktygen för att kommunicera trots att orden inte räcker till. Detta är en bild som läraren beskriver och som kunde ses under lektionsobservationerna. Varken lärarna eller eleverna beskrev dock att undervisningen bidrog till att eleverna fick möjlighet att själva reflektera kring vilka verktyg som de hade till hands: det vill säga att undervisningen inte bidrar till elevernas metakognitiva förståelse av strategier för att kommunicera när språkkunskaperna inte räcker till.

För eleverna som har fjärrundervisning beskriver att eftersom de sällan försöker prata fritt på målspråket har det inte blivit aktuellt med att använda sig av strategier för när orden inte räcker till. När de skriver på målspråket kan läraren gå in i dokumentet och kommenterar på ett sätt som kan bidra till att de kan fortsätta skriva. Men det sker sällan direkt när de producerar texten utan oftare efter lektionerna. Längre upp i beslutet finns det beskrivet hur tekniska och organisatoriska svårigheter har lett till att eleverna inte fått ha interaktioner i mindre grupper. Därför har det inte varit så aktuellt att arbeta med språkliga strategier.

Skilda förutsättningar och resultat gällande klassrumsklimat

Granskningen visar att klassrumsklimatet varierar mellan de olika undervisningsformerna. Både förutsättningar och lärarnas arbete för att motverka talängslan skiljer sig åt på skolan.

Eleverna som har närundervisning beskriver att de känner sig bekväma och uppmuntrade till att uttrycka sig. Detta gäller även om de inte alltid säger allting helt

korrekt. Läraren bidrar till ett tillåtande klimat som verkar för att både stötta och stimulera elevernas språkutveckling. Elever och lärare beskriver att det alltid är acceptabelt att säga "fel", att läraren uppmuntrar eleverna att våga försöka samt att "felsägningar" kan plockas upp och reflekteras kring som en del av lärandet. Läraren beskriver att hen aktivt och strategiskt arbetar för att få med alla elever i undervisningen och stötta dem där de befinner sig i sin utveckling. Att få eleverna att våga uttrycka sig är en grundbult i vad hen anser vara syftet med undervisningen. Läraren har dessutom konkreta metoder för att eleverna ska uttrycka att de inte känner sig bekväma med att prata inför helklass, då de exempelvis kan knacka diskret i bänken, varpå läraren låter en annan elev prata. Läraren fångar dock upp elever som inte vågar prata och försöker stärka dem i deras användande av språket genom att uppmuntra dem att prata enskilt med läraren.

I fjärrundervisningen är det mer utmanande att skapa förutsättningar för elevernas verklighetsnära användande av språket. Det beskrivs närmare ovan. Eleverna beskriver att de inte använder språket i så hög grad och när det används sker det framför allt i styrda övningar i boken. Dessutom saknas möjligheter för eleverna att fråga läraren om hjälp på ett diskret sätt under lektionerna, utan att alla andra elever får reda på vad eleven behöver hjälp med. Detta eftersom kontakten med lärare sker i en chattkanal som är öppen för alla elever eller genom att prata med läraren i videolänksmötet där de andra eleverna också är inkopplade. Det innebär att kontakten med läraren måste ske inför alla andra elever eller via e-post efter lektionen, beskriver eleverna. Läraren uppger att hen säger till eleverna att det är viktigt att försöka uttala och arbetar med att lätta upp stämningen genom att skoja om uttalet på franska och göra övningar kring uttal med ett avväpnande sätt genom att överdriva så det blir humoristiskt. Samtidigt beskriver läraren att en betoning på att språket i allmänhet och uttalet i synnerhet blir korrekt är viktigt för att eleverna ska våga prata. Vidare uttrycker läraren att eleverna behöver ha styrda uppgifter eftersom det inte fungerar att eleverna improviserar fram en dialog, utan det är något som de kan göra först på gymnasiet. Läraren i fjärrundervisning uttrycker att språk blir roligt när man använder och uttalar det korrekt. Om eleverna inte lyckas uttala franska så att det låter som franska, blir de nog blyga, menar hen vidare.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk, men att det finns utvecklingsområden. Det råder skillnader mellan fjärr- respektive närundervisning. Det gäller förutsättningar för såväl som resultat gällande undervisningskvalitet.

På skolan finns undervisning i moderna språk som utgår ifrån en idé om att undervisningen syftar till att få eleverna att kommunicera fritt på målspråket. Idén är dessutom uppbackad av konkreta undervisningsmetoder för att realiseras. Men skolan rymmer också undervisningen som saknar en tydlig bild om att undervisningen syftar

till att främja kommunikativ förmåga och som inte heller har praktiska eller tekniska förutsättningar för att främja elevernas förmåga att kommunicera på målspråket. Det råder dock ingen tvekan om att undervisningen är planerad utifrån skolans styrdokument samt förankrad i forskning. All undervisning har delar som bidrar till elevernas förmåga att reflektera kring interkulturalitet samt tar in aspekter kring vardagsliv, sedvanor eller andra aspekter av livet i målspråksområden. Det sker dock framför allt som enskilda moment snarare än att ett löpande interkulturellt perspektiv, där språk ses som en del av sin sociala kontext. Elevernas delaktighet i utformningen av undervisningen varierar, där det inom skolan ryms både hög grad av strukturerat elevinflytande parat med informell delaktighet men också i andra fall mindre möjligheter för eleverna att vara delaktiga. Eftersom eleverna sällan uttrycker sig på ett fritt sätt under fjärrundervisningen är det inte heller aktuellt med språkliga strategier för att kommunicera när orden inte räcker till. I närundervisningen bidrar visserligen läraren till att eleverna får verktyg till att uttrycka sig, men arbetar inte med att skapa en metakognitiv förståelse för de språkliga strategierna. Även inom området för klassrumsklimat finns skillnader i förutsättningar mellan fjärr- och närundervisning, där fjärrundervisningen i sig är en utmanande situation för att undvika talängslan. Generella hjälpmedel för detta, som kan vara "break-out rooms" eller en aktiv och stöttande handledare har dock saknats. I närundervisningen finns en mycket gott klassrumsklimat, där läraren strategiskt verkar för att stärka elevernas förmåga och vilja att uttrycka sig på ett självständigt och fritt sätt på målspråket.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att främja elevernas kommunikativa förmåga. I detta ingår att undervisningen, oavsett undervisningsform, har moment som främjar elevernas motivation och förmåga att självständigt kommunicera på målspråket samt att ett interkulturellt perspektiv präglar all undervisning i moderna språk.

All undervisning i moderna språk på skolan utgår inte från en idé om att främja kommunikativ förmåga hos eleverna. De tekniska och organisatoriska förutsättningarna för fjärrundervisning underlättar inte för att skapa förutsättningar för att elevernas ska kunna kommunicera på målspråket. Tekniska lösningar för digitala grupprum saknas och handledaren används inte för att underlätta för muntliga interaktioner. Oavsett detta kan mer göras för att eleverna ska vilja, våga och kunna uttrycka sig på målspråket. Målspråket används i relativt låg utsträckning på lektionerna med fjärrundervisning och elever samt lärare uttrycker en betoning på att använda språket korrekt snarare än att se språket som ett verktyg för att uttrycka sig.

Rektorn behöver se till att undervisningen utgår från elevernas användande av språket för att kommunicera. När det gäller fjärrundervisningen bör rektorn säkerställa att det skapas tekniska eller praktiskt/organisatoriska lösningar för att eleverna ska

kunna samtala på språket. Handledaren kan där ta en mer aktiv roll i det didaktiska arbetet. Rektorn kan se exempelvis ge förutsättningar för lärarna att fundera kring frågor som: Vad ska och vill eleverna kunna göra med språket? Vilka konkreta moment kan bidra till att eleverna blir motiverade att uttrycka sig fritt och självständigt på språket? Interaktion på målspråket skulle i högre grad kunna ske mellan eleverna, om saker som de tycker är spännande eller som finns i deras vardag. Läraren bör underlätta för att eleverna vågar uttrycka sig, även om det inte alltid sker på ett alltigenom korrekt sätt.¹

Undervisningen på skolan har visserligen inslag av interkulturalitet, men det genomsyrar inte undervisningen. Kommentarer till de nya kursplanerna beskriver att eleverna ska lära sig språket som en del av den sociala kontext som det befinner sig i. Rektorn behöver se till att lärarna löpande knyter an språket till den sociala sammanhang som det används i. Det kan ske genom realia/autentiskt material från målspråksområden – såsom att inleda lektioner med att titta på webbaserade nyheter från ett målspråksområde, titta på sociala media- och/eller gejmingsprofiler som använder målspråket, eller lyfta kultur i form av musik, litteratur eller konst. Undervisningen ska syfta till att eleverna ska kunna reflektera kring och kritiskt granska sin vardag och identitet i förhållande till andra kulturella uttryck. Detta kopplar an till skolans värdegrundsuppdrag som det uttrycks i läroplanens inledande kapitel.²

Ett sätt för att utveckla undervisningen i området kan vara att lärarna får använda sig av Skolverkets kompetensutveckling "Språksprånget".³

- Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att eleverna använder språket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt.

Undervisningen i moderna språk på skolan utgår inte alltid från ett vardagligt och verklighetsnära sätt att använda språket. Inom fjärrundervisningen används målspråket inte alltid på ett sätt som känns relevant för elevernas framtida användande av det.

Enligt kommentarer till kursplanerna i moderna språk ska undervisningen knyta an till elevernas verklighet och områden som är bekanta för dem, så som vardagliga situationer, händelser, åsikter, känslor och erfarenheter. Undervisningen behöver dessutom ge eleverna möjlighet att faktiskt använda språket i autentiska situationer,

¹ Mer om undervisning för kommunikativ förmåga finns att hitta här: Skolverket (2022). *Interaktion – tala, samtala och föra dialog*. Hämtad 17 oktober från: <https://www.skolverket.se/download/18.2f324c2517825909a162929/1623826717186/artikel-4-interaktion-2.pdf>

² Mer om undervisning för interkulturell kompetens finns att hitta här: Skolverket (2022). *Interkulturalitet i undervisning och skolutveckling*. Hämtad 17 oktober från: https://www.skolverket.se/download/18.75bdbbb116e7434ebf842/1574098601789/Interkulturalitet_i_undervisning_och_skolutveckling_Pirjo_Lahdenpera_20181003.pdf

³ Mer information om Språksprånget finns att hitta här: <https://www.skolverket.se/skolutveckling/kurser-och-utbildningar/sprakspranget---kompetensutveckling-for--larare-i-moderna-sprak>

till exempel konversationer, kommunikation via e-post, sociala medier eller geimning.⁴ I muntlig målspråksundervisning kan ett mål vara elever som känner sig trygga med att varandra och i situationen för att kunna utbyta spontana och fria samtal på målspråket.⁵ I fjärrundervisning pekar Skolverket på att det är särskilt viktigt att använda digitala möjligheter som ett sätt att behålla elevernas engagemang i undervisningen.⁶

Rektorn behöver säkerställa att lärarna har möjlighet att utveckla sin undervisning mot dessa mål. Att lärarna får genomgå Skolverkets ”Språksprånget” kan även inom detta område vara ett led i arbetet för att utveckla undervisningen.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har inte likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att rektorn uttrycker att moderna språk är ett ämne med likvärdig status som andra. Hen visar ett engagemang i närundervisningen, vilket tar sig konkreta uttryck i att hen följer upp ämnet på ett utförligt sätt, skapar gynnsamma förutsättningar och verkar för att läraren är en integrerad del av skolans verksamhet. Granskningen visar dock att ämnet status på skolan kan förbättras. En del av det är att elevers behov av stöd inte alltid tillgodoses inom ramen för ämnet.

Rektorn uttrycker i samtalet med Skolinspektionen ett tydligt och uttalat engagemang för ämnet moderna språk på skolan. Ämnet ska vara likvärdigt med andra ämnen, beskriver hen. Detta tar sig konkreta uttryck i att rektorn följer upp ämnet som alla andra, med lektionsbesök och auskultationer med efterföljande dialog med läraren om pedagogiska och didaktiska delar. Ett utfall av detta är exempelvis att läraren som har närundervisning har utvecklat sin undervisning, framför allt när det gäller att anpassa undervisningen till elevers skilda förutsättningar och verkar för att inkludera alla, säger rektorn. Rektorn verkar dessutom för att läraren som har närundervisning i moderna språk är en del av kollegiet på skolan samt att hen inte får

⁴ Kommentarererna till nya kursplanerna finns att läsa här: Skolverket. (2021). *Kommentarmaterial till kursplanen i moderna språk – Grundskolan*. Hämtades 17 oktober från <https://www.skolverket.se/publikationsserier/kommentarmaterial/2021/kommentarmaterial-till-kursplanen-i-moderna-sprak---grundskolan>

⁵ Mer om muntlig interaktion kan läsas här: Aronsson, K. (2019). *Vad är muntlig interaktion? Om samtalsanalys och klassrumsgemenskap*. s. 1 och 7. Skolverkets lärportal. Modul: Muntlig språkutveckling. Del 1 Vad är muntlig interaktion? Tillgänglig via < <https://larportalen.skolverket.se/#/> >.

⁶ Mer finns att läsa här: Skolverket (2017). *Fjärrundervisning. Andra redovisningen av regeringsuppdrag enligt regleringsbrev 2015. Redovisning av regeringsuppdrag*, Dnr: 2015:1246, 2017-11-13. s. 18.

sämre förutsättningar än andra ämnet. Det gäller exempelvis schemapositioner. Denna bild delar närundervisningsläraren. Läraren beskriver dock att statusen för moderna språk är tydligt lägre än andra ämnen bland lärarna, vilket exemplifieras av lärarna i de andra ämnena uttrycker att ämnet är mindre viktigt än andra ämnen. Bland eleverna framstår ämnets status som lägre än de så kallade kärnämnen – svenska, engelska och matematik – men högre än de praktiskt-estetiska ämnena, det beskriver de i samtal med Skolinspektionen.

Granskningen visar också att rektorn inte följer upp eller är insatt i fjärrundervisningen i moderna språk. Rektorn beskriver att ansvarsfördelningen mellan hen och lärarens chef på det externa företaget är klurig och inte klagjord. Rektorn berättar även att fjärrundervisningen hamnar "vid sidan om" den andra verksamheten på skolan: den är inte en del av skolans övriga verksamhet. Läraren som har fjärrundervisning återkopplar visserligen löpande kring undervisningens upplägg och elevernas resultat till rektorn. Såväl rektorn som läraren som har fjärrundervisning beskriver dock att de inte har mycket kontakt. Rektorn har inte heller kännedom om eller säkerställer att läraren har den kompetens eller får den kompetensutveckling som hen behöver. Läraren beskriver dock att hen är nöjd med den kompetensutveckling hen får samt att det är hens chef på det externa företaget som ansvarar för det. Läraren beskriver dock även att hen sökt rektorn gällande att elever riskerat att få F i ämnet, men utan att de fick kontakt. Inget åtgärdsprogram upprättades och eleverna fick F i slutbetyg, enligt samtal med läraren.

När det kommer att ge stöd till elever uppger skolan att ingen elev har åtgärdsprogram i moderna språk. Detta enligt information som skolan har skickat till Skolinspektionen inför besöket. Samtliga fyra elever som Skolinspektionen pratat med för att de har hoppat av studier i ämnet, uppger att mer stöd i moderna språk, svenska eller engelska troligen skulle ha inneburit att de skulle fortsatt sina studier i moderna språk.

Läraren som bedriver närundervisning i moderna språk beskriver att hen arbetar med att anpassa undervisningen till elevernas nivå och förmåga, både när det gäller stöd och stimulans. Hen beskriver även att hen kan diskutera elevers behov av stöd med såväl rektorn som elevhälsopersonal. Läraren känner dock inte till rutiner gällande åtgärdsprogram eller skillnad mellan anpassningar och särskilt stöd. Hen uppger även att hen inte har arbetat med att ge särskilt stöd. Rektorn beskriver att det är rörigt för alla lärare vad extra anpassningar respektive särskilt stöd är.

Rektorn säkrar kompetens för närundervisningen men inte för fjärrundervisningen

Granskningen visar att rektorn uppmärksammar läraren som bedriver närundervisning och hens behov av kompetensutveckling. Kollegial samverkan är en utmaning för skolan eftersom endast en lärare i moderna språk är på plats på skolan. När det gäller ansvaret för fjärrundervisningslärarens behov av kompetensutveckling och

kollegial samverkan ansvarar inte skolans rektor för det, utan det är istället chefen på företaget som läraren är anställd på.

Läraren som har närundervisning har bedrivit universitetsstudier i pedagogik på avancerad nivå parallellt med sitt arbete på Skälbyskolan. Det beskriver läraren och rektorn. Studier har inneburit att läraren har kunnat koppla an aktuell forskning till sin utveckling av undervisningen i moderna språk. Läraren beskriver att hen har fått tid för att genomföra sina studier samt avlastning i sitt arbete på skolan. Läraren beskriver dock också att det framför allt är hens eget ansvar att få kompetensutveckling samt att en del av arbetet bedrivs på fritiden. Det finns ingen annan lärare i moderna språk vid Skälbyskolan, så därför är det svårt för läraren att ha kollegialt utbyte i ämnesspecifika didaktiska frågor. När det gäller allmändidaktiska frågor däremot, samverkar hen med hela kollegiet på skolan. Dessutom sker visst utbyte om språkundervisning med engelskläraren på skolan. Utbyte med andra lärare i moderna språk samt för lärare inom det specifika målspråket får dock läraren göra på egen hand, berättar läraren för Skolinspektionen. Mycket utbyte sker via grupper på sociala medier. Rektor beskriver dock att ett arbete för utbyte mellan lärare i moderna språk inom huvudmannen och/eller med skolor med andra huvudmän kan vara på gång.

Rektorn och läraren som bedriver fjärrundervisning beskriver att rektorn på skolan inte är involverad i arbetet med att säkerställa varken kompetensutveckling eller kollegial samverkan. Det sker istället inom det företag som läraren är anställd i. Kontakten som rektorn har med företaget sker framför allt med lärarens chef och gäller mest praktiska frågor. Läraren uppger att hen är mycket nöjd med både kompetensutveckling och kollegiala samverkan som hen får inom företaget. Hen lyfter särskilt fram den kollegiala samverkan som en särskild anledning till att arbeta inom företaget – hen får via sin tjänst där en möjlighet att samverka med 20 till 25 andra lärare inom moderna språk. Så goda möjligheter till kollegial samverkan och utveckling av undervisningen i moderna språk finns knappast att få på andra arbetsplatser, menar läraren.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att säkerställa att läraren som bedriver närundervisning får ämnes- och målspråksspecifik kompetensutveckling även efter att hen avslutat sina universitetsstudier på avancerad nivå. Utöver det rekommenderar Skolinspektionen att rektorn säkerställer att läraren får tillgång till utbyte med andra lärare i moderna språk såväl som inom målspråket samt att detta sker inom ramen för lärarens arbete på skolan, snarare än på fritiden.

[Dåliga förutsättningar för fjärrundervisning](#)

I granskningen visar det sig att förutsättningar för fjärrundervisningen är dåliga. Handledarens roll har inte tydliggjorts eller utformat för att skapa förutsättningar för

en undervisning med hög kvalitet. Tekniska problem har dessutom lett till svårigheter att bedriva undervisningen på ett sätt som främjar elevernas kommunikativa förmåga.

Rektorn har inte säkerställt att samverkan mellan handledare och lärare i fjärrundervisningen är tydliggjord och välfungerande. Handledaren beskriver att inga samtal om hens respektive lärarens roller har förts. Inte heller hade handledaren något ansvar för pedagogiskt arbete eller hjälp vid moment i undervisningen. Handledaren hade överhuvudtaget ingen kontakt med läraren, uppger hen. Den huvudsakliga uppgiften var istället att hålla ordning på eleverna under lektionerna. Läraren bekräftar denna bild och lägger till att handledare kunde vara frånvarande i längre perioder under föregående termin. Eleverna beskriver att det blir stökigt i klassrummet när handledaren inte är där. När Skolinspektionens besök skedde, under första veckan av terminen, hade läraren inte fått information om ny handledare. Inte heller hade någon handledare närvarat på lektioner, förutom den som Skolinspektionen observerade. Eftersom det var terminens första lektion, är det dock svårt att dra slutsatser om handledarens närvaro under den aktuella terminen. Rektorn beskriver dock på ett generellt plan att handledaren kanske kan användas mer i undervisningen.

Längre upp i detta beslut finns beskrivet hur tekniska problem gällande internetuppkoppling samt möjlighet att göra mindre grupper i de digitala mötena har lett till svårigheter med att bedriva undervisning för att utveckla elevernas kommunikativa förmåga på målspråket.

Arbetsätten för att främja att fler elever påbörjar och fullföljer sina studier i moderna språk behöver förbättras

Granskningen visar att rektorn inte följer upp avhoppet från moderna språk på ett systematiskt sätt. Mönster kan därför inte utskiljas. Därför kan inte heller åtgärder för att minska avhoppet sättas in. Granskningen visar dock att rektorn har lett ett arbete för att öka andelen elever som påbörjar och fullföljer studier i ämnet. Mer kan dock göras. Exempelvis visar granskningen på en eventuell relation mellan avhopp och undervisningens utformning samt att fler pojkar än flickor läser alternativ till moderna språk.

Enligt uppgifter från skolan hoppade två elever av moderna språk under vårterminen 2021. Båda eleverna gick i årskurs 7. Enligt samma uppgiftinlämning från skolan läser dock 24 procent av eleverna – 31 elever – alternativ till ämnet. Detta kan jämföras med riksnittet på 16 procent.⁷ Skolan uppger att de har få avhopp, men att det beror på att de har elever som redan från början gör ett aktivt val att läsa svenska istället för moderna språk. Enligt samtal med elever, lärare och rektor uppmanar skolan alla

⁷ Läs mer här: Skolverket (2020). *Grundskolan - Moderna språk som språkval (skolverket.se)*. Hämtad 15 september 2022 från https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=moderna_sprak&p_ar=2021&p_hman=&p_lan_kod=&p_kommunkod=&p_skolkod=

elever att börja läsa moderna språk i årskurs 6. Året betraktas som ett "provår". Inför årskurs 7 avgörs sedan om eleverna ska fortsätta sina studier eller hoppa av.

Tre av fyra intervjuade elever som hoppat av studier i moderna språk beskriver att lärare uppmanade dem till avhoppet. De intervjuade eleverna på skolan beskriver att om elever har eller riskerar att få F i betyg i svenska uppmanas de att avsluta studierna i moderna språk. Detta oberoende av vilket betyg de har i moderna språk. Samtidigt beskriver elever att det inte är möjligt att välja att läsa alternativ till ämnet om man har minst E som betyg.

Eleverna, lärarna och rektorn beskriver att det finns en rutin för byte till alternativ till moderna språk. Rutinen involverar samtal med mentor och rektorn om konsekvenser blanda annat för meritvärdet, vid avhopp. Det involverar även en blankett som ska skrivas under. Enligt rektorn ska blanketten skrivas under av elev, mentor, vårdnadshavare. Flera elever som hoppat av beskriver dock att de inte tror att deras vårdnadshavare var involverade eller informerade om avhoppet innan det skedde.

Rektorn beskriver att hen har kännedom om eleverna som hoppar av ämnet och anledningar till avhoppet. Det sker på ett informellt sätt, eftersom rektorn är delaktig i processen för omval och det är en liten skola, beskriver hen. Rektorn hänvisar anledningarna till avhoppet till faktorer som rör eleverna. Det kan typiskt sett vara personliga skäl och deras generella svårigheter med att de inte mår med skolan, berättar rektorn. Hen menar dock samtidigt att avhoppet till viss del kan relateras till utformning av anpassning och stöd inom moderna språk. Skolan genomför dock inte någon systematisk uppföljning på skolnivå, där anledningarna till avhoppet analyseras. Därför kan inte heller mönster skönjas eller åtgärder som bygger på analys sättas in. Elever, lärare och rektor uppger att de inte ser mönster baserade på kön avseende vilka elevgrupper som hoppar av. I jämförelse med det visar informationen från skolan visar att nästan dubbelt så många pojkar jämfört med flickor läser alternativ till ämnet (20 pojkar respektive 22 flickor).

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att det finns utvecklingsområden.

Granskningen visar att moderna språk i vissa avseenden har likvärdig status med andra ämnen. Rektorn följer exempelvis upp undervisningen, även gällande pedagogiska och didaktiska aspekter, och läraren som bedriver närundervisning ingår i den kollegiala samverkan. Ämnets organisatoriska förutsättningar är likvärdiga med andra ämnen. Dock visar granskningen visar också att fjärrundervisningen inte betraktas som likvärdig med annan undervisning. Organisatoriska och tekniska förutsättningar för att bedriva fjärrundervisning med hög kvalitet är dessutom dåliga. Läraren som bedriver närundervisning har ett utförligt arbete för att anpassa undervisningen till elevers skiftande förutsättningar och nivåer, men granskningen visar

att skolan kan förbättra sitt arbete med stöd. Granskningen visar att skolan gör vissa insatser för att öka andelen som fullföljer studier i moderna språk. Men mer kan göras. Exempelvis gör skolan inte någon uppföljning av avhoppet från moderna språk och kan då varken se mönster i dem eller sätta in åtgärder för att förändra hur rutiner eller undervisningen ser ut för att ge bättre förutsättningar för att fler fullföljer studierna. Dessutom visar granskningen att elever uppmuntras av lärare att hoppa av. Detta samtidigt som eleverna själva uppger att mer stöd i undervisningen i såväl moderna språk som svenska skulle ha ökat möjligheterna att fullfölja studier i moderna språk.

Utredarna som genomförde granskningen av skolan har informerat de som är ansvariga för Skolinspektionens tillsyn av skolor i Västerås kommun om sakförhållandena om skolans arbete med stöd.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för fjärrundervisningen på skolan. I detta ingår att tydliggöra handledarens roll, förbättra tekniska lösningar samt förändra synsättet på fjärrundervisningen på skolan.

Granskningen visar att fjärrundervisningen har lägre status än annan undervisning och behandlas som ett undantag. Undervisningens kvalitet, särskilt gällande kommunikativ förmåga, lider av att det saknas tekniska möjligheter till digitala grupprum samt att handledaren inte agerar för att underlätta för elevernas muntliga användande av målspråket. Handledaren har lite eller ingen kontakt med läraren om praktiska moment under lektionerna eller hur handledaren kan bistå i pedagogiska eller didaktiska aspekter av lektionerna. Fjärrundervisningens digitala lösningar bidrar inte heller till elevernas motivation för ämnet.

Rektorn behöver säkerställa att det finns reella förutsättningar för att eleverna ska kunna använda språket på ett autentiskt sätt som motiverar dem och bidrar till att de ska kunna uttrycka sig fritt och spontant på målspråket. En del av det arbetet skulle kunna vara att säkerställa att det finns praktiska och tekniska möjligheter till dialoger i mindre grupper för eleverna.

- Rektorn behöver förbättra skolans arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk. I detta ingår att följa upp avhoppet från ämnet samt att utveckla arbetet för att ge elever stöd i undervisningen.

En relativt stor andel av eleverna, jämfört med rikssnittet, läser alternativ till moderna språk. Rektorn har gjort insatser för att höja statusen och säkra rutiner kring omval för att säkerställa att fler fullföljer studierna i moderna språk. I kontrast till detta står att granskningen visar att skolpersonal uppmanar elever som inte har godkänt betyg i antingen svenska, engelska eller moderna språk att hoppa av ämnet.

Samtidigt finns indikationer på elever som har godkända betyg inte får byta till alternativ, vilket de bör så eftersom ämnet inte är obligatoriskt. Rutiner för omval finns, men elever beskriver att deras vårdnadshavare inte involverades i beslutet förrän det var fattat. Särskilt stöd med åtgärdsprogram inom moderna språk finns inga på skolan. Stöd till elever kan utvecklas i ämnet. Dessutom visar granskningen att omval från moderna språk sker som ett sätt att ge stöd inom svenska och engelska. Avhopp från moderna språk följs inte upp. Skolan arbetar med ett "provår" i moderna språk i årskurs 6, vilket å ena sidan tycks vara ett led i att fler ska läsa ämnet men som även tycks vara en del av en hållning där vissa elever anses behöva eller ska hoppa av för att istället läsa alternativ till ämnet.

Rektorn behöver utveckla arbetet för att säkerställa att fler elever fullföljer studier i moderna språk, exempelvis genom att främja att alla elever läser moderna språk samt säkerställa att stöd ges i moderna språk och att det blir ett välgrundat beslut av hoppa av studier i moderna språk. Det kan exempelvis ske genom att:

- Skapa ett synsätt på ämnet som utgår ifrån och främjar att alla elever läser moderna språk.
- Säkerställa att stöd ges i moderna språk.
- Säkerställa att avhopp från moderna språk inte genomförs istället för att ge stöd antingen i ämnet och/eller i svenska eller engelska.
- Säkerställa att vårdnadshavare involveras i beslut om avhopp innan det sker.
- Samtidigt säkerställa att elever inte nekas att byta bort ämnet om de så vill

2022-11-08

X Mirzet Tursunovic

Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även föredragande Arne Hellmark och utredare Maria Lodmark deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: (<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**⁸ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**⁹ anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr22; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar).

Av **kursplanen**¹⁰ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

⁸ Skollag (SFS 2010:800)

⁹ Skolförordning (SFS 2011:185)

¹⁰ Förordning (SKOLF 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspele med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till¹¹ (Lgr22; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, kriterierna för bedömning av kunskaper och betygskriterierna. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen; Lgr 22, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen; Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektorns ansvar).

¹¹ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

<p>Utvecklingsområde 1: Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att främja elevernas kommunikativa förmåga. I detta ingår att undervisningen, oavsett undervisningsform, har moment som främjar eleverna motivation och förmåga att självständigt kommunicera på målspråket samt att ett interkulturellt perspektiv präglar all undervisning i moderna språk.</p>
<p>Redovisa vilka åtgärder som genomförts:</p>
<p>Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:</p>
<p>Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:</p>
<p>Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:</p>
<p>En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?</p>

Utvecklingsområde 2: Rektorn behöver säkerställa att undervisningen i moderna språk syftar till att eleverna använder språket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 3: Rektorn behöver förbättra förutsättningarna för fjärrundervisningen på skolan. I detta ingår att tydliggöra handledarens roll, förbättra tekniska lösningar samt förändra synsättet på fjärrundervisningen på skolan.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?

Utvecklingsområde 4: Rektorn behöver förbättra skolans arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk. I detta ingår att följa upp avhoppet från ämnet samt att utveckla arbetet för att ge elever stöd i undervisningen.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?